

Morten Posten

LANDETS SMÅ BYER. DE STORE SPØRGSMÅL.

SMÅ SKOLER / OMRÅDEFORNYELSE / LANDSBYTRANSPORT

Skole, landsby og nye veje

Vi læser de nye skoledokumenter, følger landsbyernes projekter og finder brugbare idéer udefra.

AI-GENERERET REDAKTIONEL ILLUSTRATION / ET TÆNKT LANDSBYMILJØ.

Skolens fremtid

Frederikssund i høring

SIDE 3

Byen skal fornyes

Syddjurs og Skive

SIDE 6

Busser på landet

Dorset viser en vej

SIDE 9

LÆSEVEJLEDNING

Det, vi ved – og det, der endnu er på tegnebrættet

Denne uge stiller kommunernes beslutninger tre spørgsmål: Hvem får adgang til skole, byrum og transport, og hvem betaler for driften?

Et nyt referat fra Frederikssund viser, hvor stor forskel der er på en politisk anbefaling og en lukket skole. Udvalget har anbefalet at sende et forslag om skolestruktur videre mod høring. Byrådet har ikke truffet endelig beslutning. Alligevel er konsekvenserne konkrete nok til, at lokalsamfundene bør læse bilagene nu.

I Syddjurs kan landsbyer søge om områdefornyelse, mens Skive allerede er begyndt et femårigt forløb i Sydvest Sallings Landsbyklynge. Den ene kommune efterspørger ansøgninger, den anden beskriver igangsættelse. I begge tilfælde skal et lokalt løfte følges af økonomi, ansvar og måling.

Dorset i England har vedtaget en syvårig transportplan, men de nye afgangsbegynder først næste sommer. Den udenlandske idé er samspillet mellem almindelige busser, fleksibel kørsel og hjælp til at rejse selvstændigt. Det er endnu ikke et målt resultat.

Resten af udgaven følger finansieringen: Favrskovs mellemfinansiering, Syddjurs' budget og Viborgs langsigtede planarbejde. Dokumenterne har forskellige datoer og status. En puljefrist er ikke en bevilling, og en strategi er ikke et bygget projekt.

To fordybelser fylder mest. Først skolerne: elever, anlæg, høring og alternativer. Dernæst områdefornyelsen: hvem kan søge, hvordan bliver pengene prioriteret, og hvad står tilbage, når anlægget er færdigt? De øvrige historier viser metoder, der kan prøves i andre kommuner.

Kilderne er originale myndighedsdokumenter og kommunernes egne beskrivelser. Artiklerne bygger på selvstændig analyse, men ingen af dem kan erstatte et endeligt referat, et anlægsregnskab eller en evaluering. Brug de klikbare henvisninger til at kontrollere status, før en idé bruges lokalt.

SÅDAN LÆSES AVISEN

Siderne 3–5: skolestruktur. 6–8: områdefornyelse. 9–10: transport. 11–14: planer, puljer og budget. 15: arbejdsark. 16: kilder og opfølgning.

TIL BRUG I EGET LOKALSAMFUND

Start med det spørgsmål, der er vigtigst i dit eget område, og find derefter dokumentets mødedato og beslutningsniveau.

Kilder: [1] Frederikssund Kommune / [4] Syddjurs Kommune / [5] Skive Kommune / [7] Favrskov Kommune / [8] Dorset Council / [10] Viborg Kommune / [11] Syddjurs Kommune

To landsbyafdelinger i en politisk skillelinje

Frederikssunds fagudvalg anbefalede 8. oktober en høring om en ny skolestruktur. Forslaget omfatter Dalby og Skuldelev, men ingen lukning er besluttet.

I referatets punkt 86 beskriver administrationen en samlet omorganisering af Frederikssund Kommunes skoler. Blandt forslagene er at nedlægge afdelingerne Dalby og Skuldelev og flytte elever til henholdsvis Jægerspris Skole og Fjordlandsskolen i Skibby. Det er et forslag, ikke en gennemført strukturændring.

Udvalget delte sig fem mod fire om administrationens indstilling. De fire imod ønskede ikke at sende netop lukningen af Dalby og Skuldelev i høring; de ville hellere undersøge afdelingers udviklingsmuligheder. Flertallet anbefalede indstillingen, men krævede samtidig opdaterede distriktsgrænser og mere analysemateriale før næste led.

Den politiske proces fortsætter gennem Økonomiudvalget og Byrådet. Hvis forslaget sendes videre, er den angivne høringsperiode 2. november til 17. januar. Referatet peger på 24. februar 2027 som dato for endelig byrådsbeslutning. En høring er derfor et tidspunkt for dokumenteret indflydelse, ikke en formalitet efter en endelig afgørelse.

Forældre og lokale foreninger bør læse konsekvenserne bredt. En skole er også adgang til fritidsliv, lokal trafik og boligvalg. Men argumentet for at bevare en afdeling bør ikke bygge alene på dens betydning som mødested; undervisningskvalitet, elevtal og realistisk bemanning må også undersøges.

En nyttig høringsreaktion kan beskrive konkrete rejsetider, klasse miljøer og mulige alternativer med tal og antagelser adskilt. Hvor kan små årgange undervises sammen? Hvilke fag kræver personale på tværs? Hvem bærer transportudgiften? Disse spørgsmål er stærkere end et generelt ja eller nej.

Debatten i Frederikssund viser, at selv et detaljeret forslag kan ændre karakter, når beregninger og grænser lægges frem. Derfor bør alle parter vente med at omtale en afdeling som lukket, men ikke vente med at gennemgå de faktiske bilag.

DOKUMENTSTATUS

Frederikssund, Børn, Skole og Familie, 08.10.2026, pkt. 86: anbefaling om mulig høring. Flertal 5–4. Ingen endelig beslutning om lukning.

TIL BRUG I EGET LOKALSAMFUND

Lav et fælles høringsark med rejsetid, elevprognose, undervisningstilbud og et gennemregnet lokalt alternativ.

Kilder: [1] Frederikssund Kommune / [14] Frederikssund Kommune

19,2 millioner er et skøn for 2031

Kommunens forventede årlige frigørelse ved ny skolestruktur skal læses sammen med investeringer og overgange, som endnu ikke er bevilliget.

I Frederikssunds sagsfremstilling står et centralt tal: Den foreslåede struktur forventes at frigøre 19,2 mio. kr. årligt på serviceudgifterne, når den er fuldt gennemført i 2031. Tallet er en forventning, ikke et beløb, der allerede er sparet. De angivne trin er 3,4 mio. i 2027, 12,8 mio. i 2028, 16,5 mio. i 2029 og 17,6 mio. i 2030.

Administrationen peger på klasseoptimering, mindre bygningsdrift samt ændringer i ledelse og administration. Samtidig beskriver samme referat behov for anlægsinvesteringer på modtagende skoler. Center for Økonomi anfører, at selve denne sag ikke har bevillingsmæssige konsekvenser; konkrete bevillinger skal komme i efterfølgende sager.

Det betyder, at en redelig sammenligning kræver mindst tre kolonner: løbende serviceudgifter, engangsudgifter til bygninger og overgange samt transport og familiers tidsforbrug. De sidste poster kan være fordelt på andre budgetter eller på borgerne. Uden dem kan et årligt sparebeløb fremstå mere fuldstændigt, end det er.

For en lille skole er faglig kvalitet også en del af regnestykket. En større enhed kan give flere kolleger og fagkompetencer, men længere rejser og tab af lokal tilknytning kan veje den anden vej. Ingen af de virkninger kan aflæses direkte i et kommunalt nettoresultat.

Referatet efterspørger en opsummering af konsulentfirmaet BDOs anlægsberegninger. Det er et tegn på, at beslutningsgrundlaget endnu suppleres. Lokale grupper bør kontrollere den opdaterede version frem for at fastlåse sig på et tidligt tal.

Det praktiske spørgsmål til kommunen er derfor præcist: Hvilke udgifter er indeholdt i de 19,2 mio. kr., hvilke kommer oveni, og hvornår vedtages de? En offentlig følsomhedsberegning med flere elevscenarier ville gøre debatten stærkere.

TAL / IKKE BEVILLING

19,2 mio. kr. årligt i forventet frigørelse fra 2031. Anlægsbehov og efterfølgende bevillinger skal behandles særskilt.

TIL BRUG I EGET LOKALSAMFUND

Bed om samme femårige sammenligning for hvert realistisk alternativ, inklusive skolebus og investeringer.

Kilder: [1] Frederikssund Kommune / [3] Børne- og Undervisningsministeriet

FORDYBELSE 1 / MULIGHEDER

En lille skole har flere mulige former

Det nationale regelsæt giver visse muligheder for samarbejde og fælles ledelse. Ingen model kan vælges uden at undersøge lokale elevtal og undervisning.

Børne- og Undervisningsministeriet beskriver en række frihedsgrader for små skoler og skoler i landdistrikter. Kommuner kan blandt andet undersøge organisatoriske fællesskaber på tværs af afdelinger og fleksibel brug af personale. For meget små skoler er der særlige muligheder knyttet til skolefritidsordning og yngre børn efter ansøgning.

Muligheden er ikke et argument for, at enhver afdeling kan videreføres uændret. Ordningen kræver faglig kapacitet, ledelse og stabile rammer. En skole med få børn kan have stærk lokalkultur, men stadig have svært ved at tilbyde et bredt fagmiljø. Ministeriets beskrivelse er et katalog over lovlige muligheder, ikke en evaluering af Dalby eller Skuldelev.

Frederikssunds forslag omfatter både lukninger, distriktsgrænser og selvstændige skoler andre steder. Det viser, at en strukturændring består af flere beslutninger. Et lokalt alternativ bør derfor sige præcis, hvilke dele det ændrer, og hvilke konsekvenser det har for resten af kommunen.

Et muligt spor er delt lærerkraft mellem afdelinger. Et andet er fælles ledelse med lokal undervisning i de yngste år. Et tredje er at samle undervisning, men bevare bygningen til andre funktioner. Ingen af disse spor bør sælges som gratis løsninger; transport, skema, lokaler og ansvar skal undersøges.

Lovgrundlaget kræver også inddragelse ved distriktsændringer. Ministeriet fremhæver udtalelser fra berørte skolebestyrelser. Et høringssvar kan derfor både fremlægge et alternativ og kræve svar på, hvordan elever og forældre faktisk får indflydelse.

Før man vælger løsning, bør der skrives tre kriterier ned: kvalitet for børnene, samlet kommunal økonomi og tilgængelighed i hverdagen. Hvis samme kriterier anvendes på alle modeller, bliver debatten mindre afhængig af, hvilken overskrift der lyder bedst.

MODELLER SKAL REGNES

Mulige organisatoriske modeller er beskrevet af ministeriet. Hverken regelgrundlag eller udvalgets referat dokumenterer, at en bestemt lokal model er besluttet.

TIL BRUG I EGET LOKALSAMFUND

Bed administrationen vurdere mindst ét lokalt alternativ med samme tal og kvalitetskriterier som hovedforslaget.

Kilder: [1] Frederikssund Kommune / [2] Børne- og Undervisningsministeriet / [3] Børne- og Undervisningsministeriet

Når landsbyen selv skal definere opgaven

Syddjurs åbner for ansøgninger fra små byer. Skive er begyndt et flerårigt forløb. Sammen viser de to kommuner både adgangsbillet og ansvar efter udvælgelsen.

Syddjurs Kommune inviterer landsbyer med færre end 4.000 indbyggere og væsentlige udviklingsbehov til at søge om den næste områdefornyelse. Fristen er 15. oktober. Kommunen har afsat 1 mio. kr. i 2026, og sammen med statslige midler beskrives en samlet mulighed på 2,5 mio. kr. Det er en ramme for kommende projekter, ikke en garanti til hver ansøger.

En ansøgning skal beskrive problemer, det ønskede område, de planlagte forbedringer og hvor mange borgere, der får gavn. Det er en fornuftig disciplin. Et nyt torv kan se godt ud på en tegning, men hvis den primære barriere er en farlig vej eller manglende ophold for unge, bør projektet begynde dér.

Skive Kommune er et trin længere i Sydvest Sallings Landsbyklynge. Her beskrives en igangsat områdefornyelse med 6 mio. kr. over omtrent fem år. Kommunen kobler den til en lokal sundhedslandsby og et tidligere klimaprojekt. Det er en lokal sammenhæng, ikke et dokumenteret slutresultat.

Sammenligningen viser to arbejdsformer. Syddjurs efterspørger en motiveret idé fra den enkelte by eller flere byer sammen. Skive bygger videre på en klynge med eksisterende samarbejde. Begge kan lykkes, men den sidste model kræver særlig opmærksomhed på, om små byer uden stærke netværk også bliver hørt.

Områdefornyelse er ikke én slags anlæg. Syddjurs nævner byrum, trafiksikkerhed, grønne områder, klimatilpasning og kultur. En stærk ansøgning vælger få sammenhængende problemer, som kommunen og borgerne faktisk kan løse inden for rammen.

Når et projekt udvælges, begynder de svære spørgsmål: Hvem ejer et nyt areal, hvem passer det, og hvad måler man om tre år? En pulje kan finansiere anlæg, men ikke nødvendigvis årtiers drift. Netop derfor bør driftsaftalen være med allerede i den første skitse.

TO FORSKELLIGE FASER

Syddjurs: ansøgninger frem til 15.10.2026; udvalg forventes at udvælge i december. Skive: igangsat forløb med 6 mio. kr. over ca. fem år.

TIL BRUG I EGET LOKALSAMFUND

Saml et kort behovsnotat fra flere brugergrupper, før projektlisten og visualiseringerne låses.

Kilder: [4] Syddjurs Kommune / [5] Skive Kommune / [6] Viborg Kommune

Anlægspenge og driftspenge er to samtaler

Tre kommuner beskriver forskellige finansieringsveje. Den lokale forening må holde tilskud, likviditet og fremtidig pleje adskilt.

Syddjurs' områdefornyelse kan samle kommunale og statslige midler. Skives forløb rækker over omkring fem år. Favrskov tilbyder en helt anden hjælp:

Mellefinansiering, når en forening har fået tilsagn fra en fond, men endnu ikke fået pengene udbetalt. Det er tre mekanismer, som ofte forveksles i den lokale samtale.

Favrskov beskriver et lån på op til 80 procent af et dokumenteret fondstilskud, højst 800.000 kr. pr. projekt, inden for en årlig ramme på 3 mio. kr. Det skal betales tilbage, når fondsmidlerne kommer. Ordningen er derfor ikke et ekstra tilskud. Den løser et tidsproblem i kassebeholdningen.

Også frivilligt arbejde skal bogføres rigtigt. Favrskovs Landsbyråd tillader ikke værdien af eget arbejde som medfinansiering i puljen, men vil have indsatsen anført særskilt for at vise lokal opbakning. Det er et præcist eksempel på, at social værdi og kontant finansiering ikke er det samme.

Områdefornyelse kan anlægge et byrum eller renovere et mødested. Efter indvielsen kommer rengøring, vedligehold, strøm, forsikring og koordinering. Hvis ingen har ansvar for de udgifter, kan et lovende anlæg hurtigt blive en byrde. Budgettet bør derfor have en kolonne for hvert år efter projektperioden.

Foreningen bør også spørge, hvem der bærer risikoen ved prisstigninger, forsinkede fondsmidler eller færre frivillige. En lokal kasserer kan ikke alene sikre et projekt, som bygger på mange aktører. Aftaler om ejerskab og beslutningsret bør skrives, før første faktura betales.

Kommuner kan hjælpe ved at give ansøgere én oversigt over puljer og tidsfrister. Favrskovs samlede side er et eksempel. Men den fritager ikke ansøgeren for at læse vilkårene i den konkrete ordning og få bekræftet, om pengene er reserveret.

TRE REGNSKABER

1 Bevilling til anlæg. 2 Likviditet indtil tilskud udbetales. 3 Drift og vedligehold efter åbning. Beløb i den ene kolonne kan ikke automatisk bruges i en anden.

TIL BRUG I EGET LOKALSAMFUND

Lav en driftsaftale i samme møde som anlægsbudgettet. Gør det tydeligt, hvem der beslutter ændringer.

Kilder: [4] Syddjurs Kommune / [5] Skive Kommune / [7] Favrskov Kommune

En landsbyklynge kan bygge videre på det, den allerede kan

Sydvest Sallings plan forbinder klima, fællesskab og sundhed. Den interessante metode er at bruge et eksisterende samarbejde uden at love resultater for tidligt.

Skive Kommune beskriver, at Sydvest Sallings Landsbyklynge tidligere har arbejdet sammen om et klimaprojekt. Nu er klyngen udpeget til en områdefornyelse på 6 mio. kr. over cirka fem år, samtidig med at lokale aktører vil udvikle en sundhedslandsby. De to spor skal efter kommunens beskrivelse understøtte hinanden.

Idéerne spænder fra gåfællesskaber og aktiviteter for ældre til kontakt med sundhedsfaglige medarbejdere. Det er forslag og ambitioner, ikke et katalog over etablerede sundhedstilbud. Hvis en sygeplejerske skal komme lokalt, kræver det aftaler om fagligt ansvar, lokaler, visitation og finansiering.

Det stærke ved klyngen er måske ikke én aktivitet, men dens evne til at organisere flere byer om en fælles opgave. Mange landdistrikter er for små til hver deres fulde service, men store nok til at dele et mødested, en koordinator eller transport til en ugentlig aktivitet. Det kræver, at afstandene mellem byerne tages alvorligt.

En risiko ved succesfulde ildsjæle er, at kommunen lægger endnu flere opgaver på dem. Frivillige kan skabe relationer og lokalkendskab, men de kan ikke overtage sundhedsfaglige pligter. Et projekt bør derfor vise, hvilke opgaver professionelle leverer, og hvilke borgerne selv ønsker at bære.

En anden risiko er skæv deltagelse. De mest aktive foreninger kan formulere gode ansøgninger, mens yngre beboere, pendlere eller mennesker uden netværk bliver usynlige. Et åbent behovsmøde på flere tidspunkter og en kort spørgerunde hos dem, der ikke møder op, kan give bedre projektvalg.

Skives beskrivelse er en nyttig start, men ingen afsluttet evaluering. Når klyngen har gennemført de første tiltag, bør kommunen offentliggøre brugertal, geografisk dækning og den faktiske udgift til drift. Først da kan andre områder vurdere, hvad modellen koster at kopiere.

STATUS

Skive omtaler igangsat områdefornyelse og lokale idéer. Seks millioner kroner er afsat over omkring fem år; konkrete sundhedsresultater er endnu ikke dokumenteret.

TIL BRUG I EGET LOKALSAMFUND

Tegn et kort over alle deltagende byer og mål, hvem der reelt kan nå aktiviteterne uden bil.

Kilder: [5] Skive Kommune / [6] Viborg Kommune / [12] Skive Kommune

Dorset vil binde bus og fleksibel kørsel sammen

Et engelsk amtsråd har godkendt en syvårig plan. De lovede ekstra afgange kommer først senere, men strukturen er interessant for danske yderområder.

Dorset Councils kabinet godkendte 7. oktober et syvårigt program for kollektiv trafik.

Kommunen oplyser, at planen sigter mod 700 ekstra busrejser, fuld lørdagsbetjening, nye ruter og højere frekvens på nogle forbindelser. Første fase ventes fra næste sommer. Det er en vedtaget programretning, endnu ikke en dokumenteret forbedring for passagererne.

Planen omfatter både faste busser, fleksibel bestillingskørsel og udvidet fællesskabstransport. Det er et vigtigt skift fra at vurdere hver ordning isoleret. En tur til lægen kan begynde med en lokal minibus, fortsætte med en ordinær rute og kræve hjælp til at finde hjem igen. Hvis delene ikke passer sammen, hjælper et enkelt nyt stoppested kun lidt.

Dorset opgiver et program på 65 mio. pund, finansieret gennem eksisterende budgetter, statslige midler, udviklerbidrag og mulige fremtidige kilder. Rådet skriver selv, at yderligere investeringer skal vurderes i normale budgetprocesser. Hele beløbet bør derfor ikke omtales som en kontant, ubetinget bevilling til alle planens elementer.

En anden del er undervisning i selvstændig rejse for mennesker, der kan få større mobilitet med støtte. Det kan mindske afhængighed af særlige ture, men effekten afhænger af tilgængelighed, sikkerhed og en faktisk forbindelse. Træning kan ikke erstatte en bus, der ikke findes.

Danske kommuner kan sammenligne Dorset med Trafikstyrelsens oversigt over forsøg med landsbybusser, elektrificeret behovskørsel og andre alternative løsninger. Oversigten er fra 2024 og bruges her som baggrund, ikke som en ny beslutning. Den viser, at Danmark allerede har projekter at måle op mod den engelske programtænkning.

Før en sådan model overføres, bør en kommune vælge tre typiske rejser: skole, sundhed og indkøb. Mål samlet dør-til-dør-tid, pris og brugbarhed på lørdage. En netværksplan er først god, når den kan gennemføres i et almindeligt menneskes kalender.

BESLUTNING / IKKE RESULTAT

Dorset Council, Cabinet 07.10.2026: syvårigt program godkendt; 700 ekstra busrejser og fuld lørdagsservice er planlagte leverancer. Første fase ventes næste sommer.

TIL BRUG I EGET LOKALSAMFUND

Test dør-til-dør-rejser med både telefonbooking og digital adgang, før en ny rute kaldes dækkende.

Kilder: [8] [Dorset Council](#) / [9] [Trafikstyrelsen](#)

Hvilken tur mangler egentlig?

Den engelske programplan og danske forsøg peger på det samme: Start med formålet med rejsen, og vælg derefter køretøjet.

En landsby kan have en bus gennem hovedgaden og stadig mangle mobilitet. Hvis den passerer før lægens åbningstid, ikke kører hjem efter en aftenvagt eller holder flere kilometer fra den næste station, er tilstedeværelsen på et kort misvisende. Derfor bør service vurderes på konkrete ture, ikke kun på antal linjer.

Trafikstyrelsen dokumenterede i 2024 støtte til flere alternative løsninger i landdistrikterne, herunder projekter med landsbybusser og behovsstyret transport. Disse forsøg er baggrund for et dansk metodevalg. Deres eksistens beviser ikke, at én bestemt ordning virker i alle egne; effekt og drift må undersøges lokalt.

Dorset lægger op til at kombinere faste ruter med fleksibel transport og særlige tilbud. Her ligger en overførbar idé: Lad den faste rute tage den del, hvor mange rejser samtidig, og brug den fleksible løsning til afsides startsteder eller tidspunkter. Men ingen borger bør tvinges gennem en uigennemskuelig kæde af bestillinger.

Et landsbyråd kan lave en kort rejseundersøgelse over to uger. Spørg ikke kun, om folk ønsker mere trafik; spørg hvilken tur de opgav, hvilken dag, hvornår de skulle være fremme, og hvad de betalte for alternativet. Med samtykke kan oplysningerne samles uden navne.

Kommunen kan derefter sammenholde behovet med eksisterende ruter. For få ture kan samkørsel, fællesskabsbus eller en ændret afgang være bedre end en helt ny rute. For en fast strøm af skole- og arbejdsture kan en stabil køreplan være vigtigere end fleksibilitet.

Den politiske prøve kommer efter et halvt år: Hvor mange forskellige borgere brugte tilbuddet, hvilke ture blev stadig ikke mulige, og hvad kostede hver gennemført rejse? Også et mislykket forsøg kan være værdifuldt, hvis kommunen offentliggør årsagen og ændrer kurs.

MÅL FØR KØRETØJ

Tre lokale målepunkter: gennemførte nødvendige ture, antal forskellige brugere og faktisk pris pr. tur. Mål også dem, ordningen ikke når.

TIL BRUG I EGET LOKALSAMFUND

Tag en konkret rejse fra hver landsby og prøv den selv på en hverdag og en lørdag.

Kilder: [8] [Dorset Council](#) / [9] [Trafikstyrelsen](#)

Viborg åbner det lange planarbejde

Byrådet har sat arbejdet med Planstrategi 2045 i gang. Landsbyer bør bruge den tidlige fase til at dokumentere behov før de konkrete kort tegnes.

Viborg Kommune oplyste 8. oktober, at byrådet har igangsat arbejdet med Planstrategi 2045. Den skal være grundlag for senere revision af kommuneplanen. Kommunen nævner fortsat erhverv, by- og landdistrikter, mobilitet og det åbne land som centrale emner; sundhed foreslås som et nyt tværgående pejlemærke.

En planstrategi er ikke en lokalplan og giver ikke i sig selv tilladelse til nye grunde, erhvervsbyggeri eller en vej. Den bestemmer den overordnede retning, som senere dokumenter skal konkretisere. Netop derfor er den tidlige fase relevant for små samfund, der ellers først bliver hørt, når en enkelt parcel er til diskussion.

Landsbyer kan begynde med at beskrive de faktiske forbindelser mellem bolig, skole, arbejde og service. Hvor er det muligt at bygge videre på eksisterende bystruktur? Hvilken natur og hvilket landskab er afgørende for byens karakter? Hvor blokerer en administrativ grænse en løsning, der fysisk giver mening?

Kommunen angiver en foreløbig tidsplan med arbejde og høring i 2027. De præcise politiske behandlinger og dokumenter skal følges, efterhånden som de offentliggøres. En pressemeddelelse om opstart er ikke et vedtaget kort over fremtidige arealer.

Viborgs plan kan også læses sammen med kommunens ordning for områdefornyelse. Planstrategien beskriver retningen, mens områdefornyelser kan omsætte nogle lokale ønsker til programmer og anlæg. De to niveauer bør tale sammen, men et områdefornyelsesprojekt kan ikke alene løse alle areal- og transportspørgsmål.

For andre kommuner er metoden overførbart: Inviter lokalsamfund ind, før målene er låst. Bed dem levere korte, dokumenterede kort over både styrker og barrierer. Offentliggør bagefter, hvilke lokale forslag der ændrede strategien, og hvilke der blev fravalgt med begrundelse.

STATUS

Viborg Byråd har igangsat Planstrategi 2045. Ingen ny planstrategi eller kommuneplanændring er vedtaget ved denne udgaves sluttidspunkt.

TIL BRUG I EGET LOKALSAMFUND

Lav et to-siders stedkort med dokumenterede behov og send det ind, når den formelle idéfase åbner.

Kilder: [10] Viborg Kommune / [6] Viborg Kommune

Frivillige timer er værdi – men ikke kontanter

Favrskovs vejledning viser en praktisk grænse i landsbyprojekter: Lokal opbakning kan dokumenteres uden at blive regnet som penge i et budget.

Favrskov Kommunes Landsbyråd behandler ansøgninger fire gange om året. Sidste frist i 2026 var 8. oktober. Den er passeret ved denne udgaves redaktionelle sluttidspunkt, og nye ansøgninger må følge kommunens næste offentliggjorte runde. Det aktuelle spørgsmål er derfor, hvordan projekter forberedes ordentligt.

Puljen kan støtte anlæg, aktiviteter, fælles faciliteter og samarbejde. Kommunen kræver en projektbeskrivelse og et budget. Ved udgifter over 50.000 kr. skal der ifølge vejledningen indhentes mindst to tilbud. Det er en lille, men vigtig kontrol af om en idé er økonomisk realistisk.

Værdien af frivilligt arbejde må ikke tælles som medfinansiering i denne pulje. Den skal dog anføres særskilt, så rådet kan se opbakningen. Det er fornuftigt at skelne mellem kontanter, naturalier og arbejdstimer. Et regnestykke kan ellers se finansieret ud, selv om der mangler penge til materialer og fagfolk.

Favrskov begrænser også støtte til renovering af forsamlingshuse til årets sidste runde, fordi nye aktiviteter ønskes prioriteret. Det er en politisk prioritering, ikke en generel regel for alle kommuner. Et forsamlingshus kan stadig være centralt, men ansøgerne må læse den konkrete puljes formål.

Kommunen peger desuden på LAG-støtte og en mulighed for mellemfinansiering. Et fondstilsagn kan tage tid at få udbetalt; et midlertidigt lån kan få arbejdet i gang. Men lån er stadig en gæld, og foreningen skal kende tidsplan og tilbagebetalingsbetingelser.

Et godt projektark viser derfor fire adskilte tal: bevilget støtte, søgt støtte, kontant egenfinansiering og frivilligt arbejde. Sæt dato ved hvert beløb og markér, om det er et tilsagn eller kun en ansøgning. Så kan både bestyrelse og kommune se, hvad der faktisk mangler.

FRIST / STATUS

Favrskovs frist 08.10.2026 er udløbet. Vejledningen beskriver kriterier og finansieringsmuligheder; den siger ikke, at et konkret nyt projekt er bevilget.

TIL BRUG I EGET LOKALSAMFUND

Brug fire kolonner i budgettet og få to sammenlignelige tilbud på poster over 50.000 kr.

Kilder: [7] [Favrskov Kommune](#)

Når budgettet skal mærkes i små byer

Syddjurs fremhæver borgerservice på flere steder, skoler og cykelstier. Aftaleteksten er et udgangspunkt; lokal virkning kræver projekt- og driftsplaner.

Syddjurs Kommunes budgetmateriale for 2027 beskriver investeringer i skoler, dagtilbud og cykelstier. Kommunen nævner 36,2 mio. kr. til en flerårig udbygning af cykelstinettet og personlig borgerservice på op til 12 nye steder. Formuleringen op til er vigtig: Den fortæller ikke, hvilke landsbyer der får betjening, hvor ofte eller fra hvilken dato.

Budgetaftalen rummer også 3,2 mio. kr. årligt til at styrke lokalplanlægning og myndighedsarbejde. Det kan være betydningsfuldt for både virksomheder og boligprojekter, hvis flaskehalse i sagsbehandlingen faktisk mindskes. Men et beløb til kapacitet er ikke det samme som en godkendt lokalplan.

Kommunen beskrev budgetaftalen før den formelle andenbehandling 7. oktober. Den officielle budgetsider angiver denne dato for den endelige godkendelse. Den åbne mødeportal gav ikke et læsbart direkte referat ved redaktionens kontrol, så denne artikel lægger ikke et bestemt afstemningsresultat eller punktnummer ind, som ikke kan dokumenteres her.

For landsbyer er næste skridt at følge de konkrete bilag. Hvilke skoleinvesteringer går til mindre steder, og hvornår? Hvilke cykelstier forbinder faktisk børn med skole eller voksne med bus og job? Et samlet anlægstal fordelt over flere år kan ikke bruges som svar på hver lokal forbindelse.

Den planlagte borgerservice bør vurderes på åbningstid, transportafstand og hvilke opgaver der kan løses uden digital selvbetjening. Et skilt i et lokale kan give nærhed; hvis personalet kun er til stede få timer, er effekten mindre. Det er muligt at teste service med konkrete brugerrejser.

Budgettet er derfor begyndelsen på en offentlig opfølgningsliste. Landsbyråd kan udpege tre budgetlinjer, knytte dem til beslutningsansvarlige og kontrollere status hvert kvartal. Så bliver store overskrifter til efterprøvelige lokale leverancer.

DOKUMENTATION

Budgetaftalens beløb er kommunens egne. Det direkte referat fra andenbehandlingen var ikke læsbart ved kontrol; konkrete projektbevillinger skal verificeres i senere bilag.

TIL BRUG I EGET LOKALSAMFUND

Bed om sted, tidsplan og ansvar for hver service- eller anlægspost, før den omtales som leveret.

Kilder: [\[11\] Syddjurs Kommune](#) / [\[15\] Syddjurs Kommune](#)

Et kommuneplankort kan holde en by fast

Hedensteds augustbeslutning er dateret baggrund, men den viser et almindeligt problem: En forventet byzone kan begrænse både landsby og landbrug uden at udviklingen er begyndt.

Hedensted Kommunalbestyrelse behandlede 26. august en sag om landsbyers zonestatus. Sagsfremstillingen beskrev, at fremtidige byzoneudpegninger nogle steder hverken var blevet til reel byvækst eller gav landbruget klare rammer. Kommunen måtte derfor tage stilling til hele landsbyer og ikke kun enkelte parceller.

Denne sag er ikke en ny oktoberbeslutning. Den bruges her som baggrund for Viborgs nye strategiarbejde og for andre kommuner, der skal ændre deres arealkort. Et planlag kan have konkrete virkninger i årevis, selv når der ikke står en gravemaskine på stedet.

For borgerne kan begge valg have konsekvenser. Byzone kan give større mulighed for samlet udvikling, men også andre krav til planlægning og infrastruktur. Fastholdt landzone kan bevare åben karakter og landbrugsdrift, men gøre større boligudbygning vanskeligere. Et lokalsamfund bør ikke nøjes med en farve på kortet.

Sagsfremstillingen peger på, at hele landsbyen skal vurderes samlet ved ændring af status. Det betyder, at naboer med forskellige interesser må tale sammen tidligt. En ny boligvej kan være ønsket af nogle og problematisk for dem, der driver jorden eller passerer med store maskiner.

En god lokal drøftelse kan begynde med tre kort: eksisterende bygninger og service, mulige nye boliger og de områder, hvor natur eller erhverv kræver særlig plads. Læg dertil forventet behov, ikke blot et teoretisk maksimalt antal parceller.

Hedensteds erfaring er en påmindelse om beslutningsstatus. En udpegning i en overordnet plan er ikke en lokalplan, og et ønske i en landsby er ikke en vedtaget rettighed. Hvert trin skal have dato og kildelink, hvis borgerne skal vide, hvad de faktisk kan påvirke.

DATERET BAGGRUND

Hedensted Kommunalbestyrelse 26.08.2026: sag om zonestatus og videre planlægning. Bruges som metodeeksempel, ikke som ugens nye beslutning.

TIL BRUG I EGET LOKALSAMFUND

Få kommunen til at forklare, hvad den nuværende zonestatus tillader, og hvilke nye trin en ændring kræver.

Kilder: [\[13\] Hedensted Kommune](#) / [\[10\] Viborg Kommune](#)

ARBEJDSARK

Fem spørgsmål, der gør næste møde bedre

Avisens sager kan omsættes til et kort arbejdsark for en lokal gruppe, der vil påvirke en kommune uden at blande hensigter og afgørelser sammen.

Første spørgsmål er: Hvad er problemet konkret? Frederikssunds skolesag bør begynde med elevernes undervisning og daglige rejse, ikke med bygningens navn alene. Syddjurs' områdefornyelse bør begynde med de steder, der faktisk ikke fungerer. Dorset bør begynde med ture, som folk ikke kan gennemføre.

Andet spørgsmål er: Hvilket dokument afgør næste skridt? Find kommune, udvalg, mødedato og punkt. Skeln mellem administrationens forslag, fagudvalgets anbefaling, byrådets beslutning og et færdigt projekt. Et referat kan godt indeholde flere niveauer på samme side.

Tredje spørgsmål er: Hvem betaler, og hvornår? Skriv anlæg, løbende drift og midlertidig likviditet i hver sin kolonne. Favrskovs vejledning viser, at frivillige timer ikke altid må regnes som kontant medfinansiering. Frederikssunds skøn for 2031 er ikke penge i kassen i 2026.

Fjerde spørgsmål er: Hvem mangler ved bordet? En høring kan blive domineret af dem, der har tid til at skrive. Inviter også pendlere, unge, borgere uden bil og dem, der ikke bruger det nuværende tilbud. Bed dem beskrive konkrete situationer, ikke blot et generelt ønske.

Femte spørgsmål er: Hvad vil vise, om indsatsen virker? En skolebeslutning kræver opfølgning på kvalitet og transport. Et byrum kræver brug og pleje. En bus kræver faktiske rejser. Vælg få indikatorer før projektstart, og aftal også, hvad der får gruppen til at ændre kurs.

Send derefter et kort brev til kommunen med dokumentlink, to spørgsmål og én realistisk mulighed. Gem svaret. Når næste dagsorden offentliggøres, kan gruppen kontrollere, hvad der er ændret siden sidst. Det er mere værd end at gentage det samme krav uden nyt grundlag.

MØDERYTME

1 Behov. 2 Dokumentstatus. 3 Økonomi og ansvar. 4 Hvem er ikke hørt? 5 Hvilken måling vil ændre beslutningen?

TIL BRUG I EGET LOKALSAMFUND

Udpeg én person til at følge hver sag og opdatér kun gruppen, når et dokument eller en måling ændrer den.

Kilder: [1] Frederikssund Kommune / [4] Syddjurs Kommune / [5] Skive Kommune / [7] Favrskov Kommune / [8] Dorset Council / [10] Viborg Kommune / [11] Syddjurs Kommune

KILDER / HVAD SKER DER NU?

Følg dokumenterne, ikke kun overskrifterne

Følg Frederikssunds videre behandling af skolestrukturen, Syddjurs og Viborgs områdefornyelse, Skives sundhedsklynge samt Dorsets transportprogram. De næste dokumenter viser, hvad der faktisk gennemføres.

NÆSTE DATOER / KONTROLLÉR STATUS I ORIGINALEN

15 OKT

Syddjurs: ansøgningsfrist

2 NOV

Skolehøring kan begynde

17 JAN

Forventet høringsslut

24 FEB

Forventet byrådsafgørelse

KILDEREGISTER / KLIK FOR ORIGINALEN

[\[1\] Frederikssund Kommune](#)

Børn, Skole og Familie, referat pkt. 86 · 08.10.2026

[\[2\] Børne- og Undervisningsministeriet](#)

Fleksibilitet for små skoler · kontrolleret 09.10.2026

[\[3\] Børne- og Undervisningsministeriet](#)

Kommunalt råderum om skolestruktur · kontrolleret 09.10.2026

[\[4\] Syddjurs Kommune](#)

Ansøgning om områdefornyelse · 24.09.2026

[\[5\] Skive Kommune](#)

Sydvest Sallings sundhedslandsby og områdefornyelse · 2026

[\[6\] Viborg Kommune](#)

Områdefornyelse: kriterier og projektstatus · kontrolleret 09.10.2026

[\[7\] Favrskov Kommune](#)

Puljer og mellemfinansiering til landsbyer · 08.10.2026

[\[8\] Dorset Council](#)

Seven-year rural transport programme · 07.10.2026

[\[9\] Trafikstyrelsen](#)

Alternative busløsninger i landdistrikter · 04.12.2024

[\[10\] Viborg Kommune](#)

Arbejdet med Planstrategi 2045 indledt · 08.10.2026

[\[11\] Syddjurs Kommune](#)

Budget 2027, aftale og bilag · 2026

[\[12\] Skive Kommune](#)

Landdistriktsudvalgets rolle · 2026

[\[13\] Hedensted Kommune](#)

Kommunalbestyrelsens referat om landsbyzoner · 26.08.2026

[\[14\] Frederikssund Kommune](#)

Ny skolestruktur: politisk proces · 08.10.2026

[\[15\] Syddjurs Kommune](#)

Budgetaftale med planlagte investeringer · 2026

NÆSTE DOKUMENT ER NYHEDEN

Følg budgetvedtagelser, referater efter høringer og evalueringer af transportforsøg. En ny bevilling, et ændret planforslag eller målte driftsresultater kan ændre historien. Denne udgave bygger kun på dokumenter, der var læst ved det angivne redaktionelle sluttidspunkt.